

Кримінальний процес та криміналістика

УДК 343.98.068:344.22(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17760865>

**Порядок дій командира військової частини на першочерговому етапі
розслідування самовільного залишення військової частини чи
дезертирства**

Андрушко Олександр Вікторович,

доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-2345-3427>

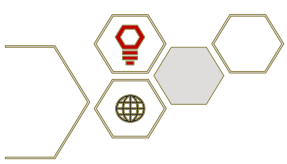
Гриньків Олександра Олексіївна,

доктор юридичних наук, професор кафедри правових дисциплін, Національна академія Національної гвардії України, м. Харків, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-1002-7955>

Прийнято: 12.11.2025 | Опубліковано: 29.11.2025

Анотація. Військова дисципліна – це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених статутами Збройних Сил України та іншим законодавством України (ст. 1 Дисциплінарного статуту Збройних Сил України). Військова дисципліна є основою боєздатності військової частини, її порушення, зокрема, самовільне залишення військової частини та дезертирство, становлять пряму загрозу національній безпеці, здатності особового складу виконувати в повному обсязі та в строк поставлені завдання, морально-психологічному стану

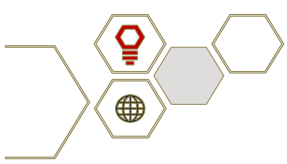
військовослужбовців. В умовах запровадженого правового режиму воєнного стану спроможність командирів військових частин підтримувати на належному рівні військову дисципліну, оперативно та законно реагувати на випадки порушення військової дисципліни підлеглими, вживати пропорційних заходів до правопорушників залежно від ступеня суспільної небезпеки діяння, ступеня винуватості набувають критичного значення та своєї актуальності.

На думку авторів узагальнену теоретико-практичну конструкцію (алгоритм) діяльності командира військової частини на першочерговому етапі розслідування самовільного залишення військової частини чи дезертирства, складають такі дії:

1. Повідомлення вищого органу військового управління, слідчого підрозділу органів Державного бюро розслідувань, органу Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони, органів Національної поліції України та Військової служби правопорядку Збройних Сил України про факт самовільного залишення військової частини чи дезертирства. Негайно – засобами зв'язку, протягом робочого дня – письмово.

2. Вжиття заходів щодо затримання підлеглого військовослужбовця при вчиненні або здійсненні ним замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із самовільним залишенням військової частини чи дезертирством, із негайним доставленням затриманого до уповноваженої службової особи або вжиття заходів щодо негайного повідомлення уповноваженої службової особи про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні діяння з ознаками кримінального правопорушення. А також вжиття усіх заходів до розшуку такої особи у разі не встановлення її місцезнаходження.

3. Призначення службового розслідування для встановлення обставин вчиненого правопорушення та вжиття профілактичних заходів.

4. Призупинення військової служби військовослужбовцю, який вчинив самовільне залишення військової частини чи дезертирство, на підставі ч. 2 ст. 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

5. Оцінка результатів службового розслідування, яка викладається у висновку та додатках, завірені копії яких надсилаються до територіального органу досудового розслідування та Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони. У разі встановлення відсутності підстав для притягнення до кримінальної відповідальності застосування процедури відновлення військової служби.

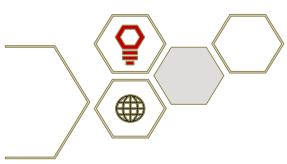
У статті пропонується єдиний алгоритм дій командирів, спрямований на забезпечення законного та ефективного реагування на порушення військової дисципліни в умовах воєнного стану.

Ключові слова: воєнний стан; військове кримінальне право; кримінальний процес; військова дисципліна; командир військової частини; першочерговий етап розслідування, самовільне залишення військової частини; дезертирство.

Procedure for the commander of a military unit at the primary stage of the investigation of unauthorized abandonment of a military unit or desertion

Oleksandr Andrushko,

Doctor of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory of Law and Criminal Procedure Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Service of Ukraine, Khmelnytskyi, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-2345-3427>

Oleksandra Hrynkiv,

Doctor of Law, Professor of the Department of Legal Disciplines, National

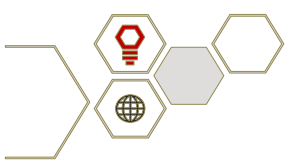
Academy of the National Guard of Ukraine, Kharkiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0003-1002-7955>

Abstract. Military discipline is the impeccable and strict observance by all servicemen of the order and rules established by the statutes of the Armed Forces of Ukraine and other legislation of Ukraine (Article 1 of the Disciplinary Statute of the Armed Forces of Ukraine). Military discipline is the basis of the combat readiness of a military unit, its violation, in particular, unauthorized abandonment of a military unit and desertion, pose a direct threat to national security, the ability of personnel to fully and timely perform assigned tasks, and the moral and psychological state of servicemen. Under the conditions of the established legal regime of martial law, the ability of commanders of military units to maintain military discipline at the proper level, to promptly and legally respond to cases of violation of military discipline by subordinates, to take proportionate measures against offenders depending on the degree of public danger of the act and the degree of culpability acquire critical importance and relevance.

According to the authors, the generalized theoretical and practical structure (algorithm) of the activities of the commander of a military unit at the primary stage of the investigation of an unauthorized abandonment of a military unit or desertion consists of the following actions:

1. Notification of the highest military command body, the investigative unit of the State Bureau of Investigation, the Specialized Prosecutor's Office in the field of defense, the National Police of Ukraine and the Military Law and Order Service of the Armed Forces of Ukraine about the fact of unauthorized abandonment of a military unit or desertion. Immediately - by means of communication, during the working day - in writing.

2. Taking measures to detain a subordinate military serviceman when he commits or attempts to commit a criminal offense or immediately after committing a criminal offense related to unauthorized abandonment of a military unit or desertion, with immediate delivery of the detainee to an authorized official or taking measures to immediately notify an authorized official of the detention and location of a person suspected of committing an act with signs of a criminal offense. As well as taking all measures to search for such a person if his location cannot be established.

3. Ordering an internal investigation to establish the circumstances of the offense committed and taking preventive measures.

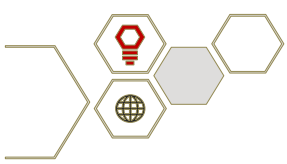
4. Suspension of military service to a serviceman who has committed an unauthorized abandonment of a military unit or desertion, on the basis of Part 2 of Article 24 of the Law of Ukraine "On Military Duty and Military Service".

5. Assessment of the results of the official investigation, which is set out in the conclusion and annexes, certified copies of which are sent to the territorial body of pre-trial investigation and the Specialized Prosecutor's Office in the field of defense. In the event that there are no grounds for criminal liability, the procedure for the restoration of military service is applied.

The article proposes a unified algorithm of commanders' actions aimed at ensuring a lawful and effective response to violations of military discipline under martial law.

Keywords: martial law; military criminal law; criminal process; military discipline; commander of a military unit; primary stage of investigation, unauthorized abandonment of a military unit; desertion.

Постановка проблеми. Військова дисципліна – це бездоганне і неухильне додержання всіма військовослужбовцями порядку і правил, встановлених статутами Збройних Сил України та іншим законодавством України (ст. 1 Дисциплінарного статуту ЗСУ) [1]. Військова дисципліна є основою боєздатності військової частини, її порушення, зокрема, самовільне

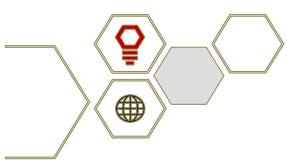

залишення військової частини (СЗЧ) та дезертирство, становлять пряму загрозу національній безпеці, здатності особового складу виконувати в повному обсязі та в строк поставлені завдання, морально-психологічному стану військовослужбовців. В умовах запровадженого правового режиму воєнного стану спроможність командирів військових частин підтримувати на належному рівні військову дисципліну, оперативно та законно реагувати на випадки порушення військової дисципліни підлеглими, вживати пропорційних заходів до правопорушників залежно від ступеня суспільної небезпеки діяння, ступеня винуватості набувають критичного значення та своєї актуальності.

Офіційна статистика Офісу Генерального прокурора за останні роки свідчить про критичне зростання кількості військових кримінальних правопорушень. Приміром, у 2021 році органами досудового розслідування обліковано 71 військове кримінальне правопорушення, у 2022 – 13 766, у 2023 – 28 666, у 2024 – 93 900, а за січень-серпень 2025 року обліковано вже 146 023 військових кримінальних правопорушень [2].

Таке статистичне збільшення відбулось за рахунок статей 407 («Самовільне залишення військової частини або місця служби»), 408 («Дезертирство») і 402 КК України («Непокора») [3]. Трохи статистики тільки по СЗЧ: у 2024 році обліковано 66 240 випадків СЗЧ, у січні-серпні 2025 року – 125 376 таких випадків [2].

За стан військової дисципліни у військовій частині відповідає командир, а тому законодавством він наділений правом приймати управлінські рішення та дисциплінарною владою, на нього покладено низку прав та обов'язків (повноважень) щодо підтримання військової дисципліни. Окремі повноваження стосуються порядку дій командира військової частини на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства, але вони подані в різних нормативно-правових актах, що на практиці інколи приводить до плутанини.

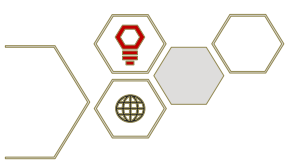

У статті вперше систематизовано повноваження командира військової частини як суб'єкта реагування у межах кримінального провадження, на основі аналізу нормативно-правових актів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є дослідження нормативно-правових основ порядку дій командира військової частини на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства для формулювання узагальненої теоретико-практичної конструкції (алгоритму) таких дій. Відповідно до мети визначено такі завдання: 1) здійснити аналіз чинного законодавства щодо повноважень порядку дій командира військової частини на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства; 2) сформулювати узагальнену теоретико-практичну конструкцію (алгоритм) дій командира військової частини на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства; 3) розробити рекомендації для командирів щодо правомірного документування та взаємодії з органами ДБР і прокуратури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щодо порядку дій командира військової частини на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства, то цілісних наукових праць нами невиявлено. Дотичними до цієї проблематики є праці таких учених як: О.В.Батюк [4], В.В.Давиденко [5], С.О.Дмитрів [4], М.І.Карпенко [6], Р.В.Комісарчук [7], Ю.В.Тищенко [8], В.А.Шершенькова [9], у яких висвітлюються здебільшого організаційні й криміналістичні аспекти розслідування цих військових кримінальних правопорушень, а також інтернет-публікації практикуючих юристів щодо дій командира при СЗЧ, порядку повернення із СЗЧ, юридичної відповідальності за СЗЧ: О.Ю.Бабенко, Н.Лісової, Н.Фешик та інших. Попередні дослідження не пропонують чіткої моделі дій командира на початковому етапі розслідування, що зумовлює наукову новизну цієї статті.

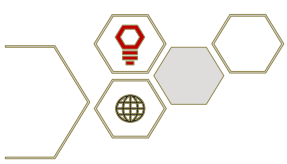
Викладення основного матеріалу дослідження. Командир військової частини не є окремим суб'єктом кримінального провадження, хоча відповідно до вимог абз. 4 ст. 85 Дисциплінарного статуту ЗСУ командири військових

частин зобов'язані письмово повідомляти про виявлені ознаки кримінального правопорушення органи досудового розслідування [1], а отже набувати статусу заявників про кримінальні правопорушення, повноваження яких визначаються у ст. 60 КПК України [10], однак їх роль в запобіганні, припиненні та розслідуванні СЗЧ чи дезертирства цим не вичерпується [11, с. 446]. Ця роль особливо важлива на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства, і відповідно до законодавства від нього вимагається вчинення низки дій правового характеру і в певному порядку.

Насамперед, у випадку виявлення ознак злочинів, передбачених ч. 5 ст. 407 чи ч. 4 ст. 408 КК України, а саме ознак самовільного залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем, а також нез'явлення його вчасно на службу без поважних причин, вчинені в бойовій обстановці, а так само ті самі дії тривалістю понад три доби, вчинені в умовах воєнного стану або ознак дезертирства, тобто самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби, а також нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрадження, відпустки або з лікувального закладу, а також ознаки дезертирства із зброєю або за попередньою змовою групою осіб, і відповідно до вимог абз. 4 ст. 85 Дисциплінарного статуту ЗСУ командири військових частин протягом робочого дня зобов'язані письмово повідомляти про виявлені ознаки кримінального правопорушення органи досудового розслідування [1]. За правилами підслідності – це слідчі підрозділи органів ДБР (ст. 216 КПК України [10]). Органи досудового розслідування про факт незаконної відсутності військовослужбовця на військовій службі додатково повідомляються через три та десять діб, для вирішення остаточної кваліфікації діяння, відповідно до вимог диспозицій ст. 407 КК України [3].

Крім цього органу досудового розслідування командири військових частин негайно (протягом 15 хвилин) повідомляють за територіальністю орган Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони з метою забезпечення здійснення

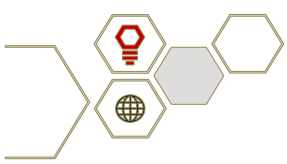
наглядних функцій прокуратури, органи Національної поліції України та Військової служби правопорядку ЗСУ для встановлення взаємодії по розшуку осіб, які вчинили СЗЧ чи дезертирство. Інформуванню про події у військовій частині також підлягають й вищі органи військового управління. Для оперативності реагування по фактам СЗЧ чи дезертирства такі повідомлення спершу здійснюються за допомогою засобів телефонного чи іншого зв'язку силами чергової служби військової частини, а потім вже офіційно – письмово (протягом 12 годин з моменту надання усної доповіді). Це визначено Інструкцією з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту [12]. Для інших військових формувань діють аналогічні інструкції.

Відповідно до додатку 1 до названої вище інструкції доповідь вищому органу військового управління про подію чи кримінальне правопорушення повинна містити:

1. Дата і час скоєння, стислий зміст, місце скоєння (вчинення), хто був при цьому присутній (співучасники, свідки, сторонні особи), що передувало правопорушенню та його наслідки (травми, загибель, матеріальна та моральна шкода).

2. Коли, яким органом досудового розслідування здійснюється провадження, попередня правова кваліфікація. Обставини події, яка трапилась, коли, яким органом досудового розслідування (заявником) її внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

3. Прізвище, ім'я, по батькові, військове звання, вид військової служби, посада, рік народження, громадянство, коли і яким військовим комісаріатом (територіальним центром комплектування та соціальної підтримки – після їх

утворення) призначений на військову службу, освіта, сімейний стан кожного учасника і потерпілого.

4. Хто проводить службове розслідування, строки його проведення.

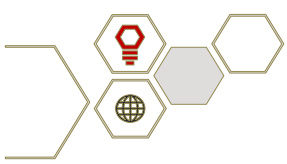
5. Військове звання, прізвище, ім'я, по батькові безпосередніх начальників.

6. Номери телефонів для уточнення інформації.

7. Електронна службова адреса для обміну інформацією [12].

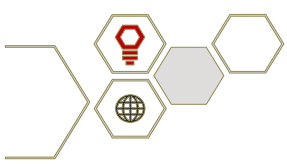
Відповідно до ст. 6 Дисциплінарного статуту ЗСУ командир зобов'язаний вжити заходів щодо затримання підлеглого при вчиненні або здійсненні ним замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із непокорю, опором чи погрозою начальнику, застосуванням насильства, самовільним залишенням військової частини або місця служби, ухиленням від військової служби чи дезертирством, із негайним доставленням затриманого до уповноваженої службової особи або вжити заходів щодо негайного повідомлення уповноваженої службової особи про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні діяння з ознаками кримінального правопорушення [1].

Ці положення законодавства зобов'язують командира вжити заходів «по гарячим слідам» до встановлення місця перебування військовослужбовця, який безпідставно та незаконно вибув за межі військової частини. Пошукові заходи організовуються і проводяться силами військової частини у взаємодії з іншими військовими та правоохоронними органами. Способами є: перекриття та спостереження за можливими транспортними каналами вибуття осіб за межі військового гарнізону, встановлення зв'язку із самим правопорушником, його знайомими та родичами тощо. Разом з цим, проводяться й профілактичні заходи для попередження можливого СЗЧ чи дезертирства з боку інших військовослужбовців підпорядкованої військової частини.

По факту СЗЧ чи дезертирства, командир військової частини призначає службове розслідування для встановлення обставин невиконання або неналежного виконання військовослужбовцем службових обов'язків, можливого викрадення зброї чи боєприпасів та з метою уточнення причин та умов, що сприяли правопорушенню, і встановлення ступеня вини посадових (службових) осіб. Службові розслідування проводяться відповідно до відомчих наказів, як то Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України (наказ Міністерства оборони України від 21.11.2017 № 608) [13] чи Про затвердження Порядку проведення службового розслідування в Державній прикордонній службі України (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.11.2021 № 815) [14]. Результати службового розслідування викладаються у висновку та додатках, завірених копії яких надсилаються до територіального органу досудового розслідування та Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони.

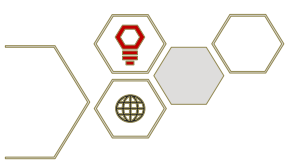
За результатами внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР військовослужбовцю, який самовільно залишив військову частину або місце служби, дезертирував, наказом командира військової частини призупиняється військова служба на підставі ч. 2 ст. 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» [15]. Підставою для призупинення військової служби є отримання військовою частиною письмового повідомлення правоохоронного органу про внесення відповідних відомостей до ЄРДР щодо кримінального правопорушення (витягу з ЄРДР). Військовослужбовці, військову службу яких призупинено, звільняються з посад та вважаються такими, що не виконують (не несуть) обов'язків військової служби. Контракт про проходження військової служби, а також виплата грошового та здійснення продовольчого, речового, інших видів забезпечення таким військовослужбовцям призупиняються. Порядок призупинення та продовження військової служби урегульовано також у пунктах 144-1–144-7

Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України [16].

«Наказ про усунення військовослужбовця/иці від виконання службових обов'язків скасовується, якщо за результатами службового розслідування підстави для прийняття такого рішення не підтвердилися або прийнято рішення про притягнення військовослужбовця, який вчинив правопорушення, до дисциплінарної відповідальності. У разі прибуття до місця служби військовослужбовця/иці, військову службу якого призупинено, командир військової частини з'ясовує підстави його/її відсутності і негайно інформує про це орган досудового розслідування та орган управління Військової служби правопорядку у ЗСУ, у зоні діяльності якого військова частина виконує завдання за призначенням. Командування військової частини або орган управління Військової служби правопорядку ЗСУ здійснює супроводження військовослужбовця до органу досудового розслідування» [17].

Якщо військовослужбовець затриманий по гарячим слідам (чи в подальшому розслідуванні), або самотійно з'явився до органів військової чи слідчої влади, то відповідно до ч. 5 ст. 401 КК України особа, яка під час дії воєнного стану вперше вчинила кримінальне правопорушення, передбачене ст. 407, 408 КК України, може бути звільнена від кримінальної відповідальності в порядку, передбаченому КПК України, якщо вона добровільно звернулася із клопотанням до слідчого, прокурора, суду про намір повернутися до цієї або іншої військової частини або до місця служби для продовження проходження військової служби та за наявності письмової згоди командира (начальника) військової частини (установи) на продовження проходження такою особою військової служби [3]. Для реалізації цього положення закону командир повинен з'ясувати можливість продовження проходження військової служби таким військовослужбовцем у підпорядкованій йому військовій частині. Однак, це правило було чинним до 30.08.2025, оскільки законодавець відповідних змін до підпункту 1 пункту 7-2 Прикінцевих положень Закону України «Про

військовий обов'язок і військову службу» [15] щодо продовження строку на цей день не прийняв. Вважаємо, що положення ч. 5 ст. 401 КК України та інших законів повинні надавати реальну можливість особам, які під час дії воєнного стану вперше вчинили кримінальне правопорушення, передбачене ст. 407, 408 КК України, на звільнення від кримінальної відповідальності безстроково.

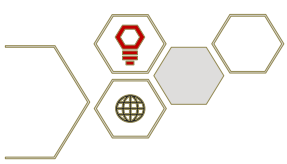
Висновки. Підсумовуючи наведене, вважаємо, що узагальнену теоретико-практичну конструкцію (алгоритм) діяльності командира військової частини на першочерговому етапі розслідування СЗЧ чи дезертирства, складають такі дії:

1. Повідомлення вищого органу військового управління, слідчого підрозділу органів Державного бюро розслідувань, органу Спеціалізованої прокуратури в сфері оборони, органів Національної поліції України та Військової служби правопорядку ЗСУ про факт СЗЧ чи дезертирства. Негайно – засобами зв'язку, протягом робочого дня – письмово.

2. Вжиття заходів щодо затримання підлеглого військовослужбовця при вчиненні або здійсненні ним замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із СЗЧ чи дезертирством, із негайним доставленням затриманого до уповноваженої службової особи або вжиття заходів щодо негайного повідомлення уповноваженої службової особи про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні діяння з ознаками кримінального правопорушення. А також вжиття усіх заходів до розшуку такої особи у разі не встановлення її місцезнаходження.

3. Призначення службового розслідування для встановлення обставин вчиненого правопорушення та вжиття профілактичних заходів.

4. Призупинення військової служби військовослужбовцю, який вчинив СЗЧ чи дезертирство, на підставі ч. 2 ст. 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

5. Оцінка результатів службового розслідування, яка викладається у висновку та додатках, завірені копії яких надсилаються до територіального органу досудового розслідування та Спеціалізованої прокуратури у сфері оборони. У разі встановлення відсутності підстав для притягнення до кримінальної відповідальності застосування процедури відновлення військової служби.

Розроблений алгоритм може бути покладений в основу відомчих інструкцій для підвищення ефективності реагування військового командування на випадки СЗЧ чи дезертирства під час воєнного стану.

Список використаних джерел:

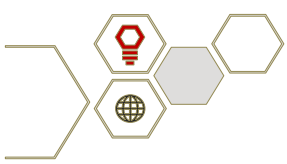
1. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 № 551-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 197.

2. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за 2021 – січень-серпень 2025 року: Форма № 1 (місячна), затверджено наказом Генерального прокурора від 30 червня 2020 р. № 299. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 10.09.2025).

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

4. Батюк О. В., Дмитрів С. О. До питання організації розслідування військових злочинів. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 3 (13). С. 77-87. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3976/1/11.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

5. Давиденко В. В. Методика розслідування самовільного залишення військової частини або місця служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук:

12.00.09. Київ, 2015. 20 с. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14133/1/Davudenko_2015.pdf (дата звернення: 10.09.2025).

6. Карпенко М. І. Військові злочини: характеристика, методика розслідування та запобігання : посіб. / за заг. ред. д. ю. н., проф. В. К. Матвійчука. Київ: ВД Дакор, 2013. 472 с.

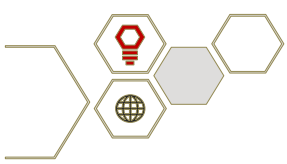
7. Комісарчук Р. В. Особливості розслідування самовільного залишення військової частини або місця служби. *Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 червня 2018 р.). Одеса, 2018. С. 345-350. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/b402c0ee-7d50-4070-8f88-28b7745b6030> (дата звернення: 10.09.2025).

8. Тищенко Ю. В. Методика розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з ухиленням від військової служби: дис. ... доктора філософії права: 081 / Міжнародний гуманітарний університет. Одеса, 2021. 222 с. URL: https://docs.mgu.edu.ua/docs/vchen_rada/disertacii/dis_tishenko.pdf (дата звернення: 10.09.2025).

9. Шершенькова В. Розслідування самовільного залишення військової частини або місця служби та дезертирства (ст. ст. 407, 408 КК України). *Український політико-правовий дискурс*. 2025. Вип. 7. URL: <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/128/69> (дата звернення: 10.09.2025).

10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.

11. Андрушко О. В. Кримінальні процесуальні повноваження посадових осіб та органів (підрозділів) Державної прикордонної служби України в системі її службово-бойової діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 1. С. 445-448. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2025/104.pdf (дата звернення: 10.09.2025).

12. Про затвердження Інструкції з надання доповідей і донесень про події, кримінальні правопорушення, військові адміністративні правопорушення та адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, порушення військової дисципліни та їх облік у Міністерстві оборони України, Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту: наказ Міністерства оборони України від 29.11.2018 № 604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1451-18#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

13. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування у Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України від 21.11.2017 № 608. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1503-17#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

14. Про затвердження Порядку проведення службового розслідування в Державній прикордонній службі України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.11.2021 № 815. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0039-22#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

15. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 385.

16. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України: Указ Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#Text> (дата звернення: 10.09.2025).

17. Фешик Н. Відсутність особи у військовій частині: дії командування. Сайт: ЮрФем. 28.07.2022. URL: <https://jurfem.com.ua/vidsutnist-osoby-u-viiskoviy-chastyni-dii-komanduvannya/> (дата звернення: 10.09.2025).